

ten behoeve van Hitler een fraai geïllustreerd werk samen te stellen over admiraal de Ruyter wiens naam immers door Hitler met bewondering genoemd was. Hier kwam niets van terecht: de auteur die zich geruime tijd in Den Haag ophield, werd wegens luiheid ontslagen en kreeg een proces op grond van ondermijning der krijgstuicht en poging tot desertie.¹

Het verdient de aandacht dat, hoe ijverig Seyss-Inquart ook, en dan vooral in de eerste jaren, aan Hitler rapporteerde, deze hem geen enkele inlichting gaf over zijn plannen of over de stand en de perspectieven van de oorlog. Hitler hield zich nu eenmaal nauwgezet aan de verscherpte regels ten aanzien van de geheimhouding die hij begin 1940 na de *Panne* met het z.g. Mechelse vliegtuig (door een noodlanding waren toen Duitse militaire documenten in handen van de Belgen gevallen) vastgesteld had. Van Duitslands werkelijke militaire positie wist de *Reichskommissar* niets meer dan alle overige Duitsers: praktisch niets. Over Duitslands militaire perspectieven schreef hij ten tijde van de Stalingrad-crisis (januari '43) een lange brief aan Himmler die vol stond met optimistische bespiegelingen welke slechts getuigenis afleggen van de deerlijke onwetendheid waarin de steller als in het duister rondtaste.²

In dat duister versterkte zich op den duur bij Seyss-Inquart een politieke toekomstvisie die nauw bij de SS-ideologie aansloot. Ook hij zag niet precies voor zich, wat de staatkundige structuur zou zijn van wat men in SS-kringen '*das Reich*' placht te noemen, maar in '41 stond één ding al voor hem vast: er moest een '*grossgermanische Reichsbürgerschaft*' komen.³ In dat *Reich* moesten Nederlanders in beginsel dezelfde kansen krijgen als Duitsers; vermoedelijk zouden dan in de praktijk nagenoeg alle belangrijke posities wel aan Duitsers toevallen, maar Seyss-Inquart had er, schreef later Snijder, geen bezwaar tegen als een Nederlander (een herboren de Ruyter?) '*Gross-Admiral der Reichsflotte werden wird*.'⁴ Practische politieke waarde hadden dergelijke denkbeelden niet, behalve voorzover ze tegen Mussert uitgespeeld konden worden. Ook zijn kijk op de leider der NSB verbond Seyss-Inquart met Himmler; jegens de machtige *Reichsführer-SS* afficheerde de *Reichskommissar* in het algemeen een afhankelijkheid waarin, dunkt ons, een element stak

¹ *VuJ, Stab*: regestenlijst XXIII, p. 23. ² Brief, 19 jan. 1943, van Seyss-Inquart aan Himmler (*BDC*, 597-603). Mr. J. P. Hooykaas beweert, uit Seyss-Inquarts omgeving vernomen te hebben, 'dat hij op de ochtend dat de Duitsers Rusland binnenvielen' (22 juni 1941), 'heeft gezegd: 'Wij zijn verloren.' (*Eng.*, dl VII c, p. 599). Deze mededeling-uit-de-tweede-hand (zo het niet de derde was) lijkt ongeloofwaardig. ³ Brief, 3 mei 1941, van Seyss-Inquart aan Lammers (*VuJ, Stab*, 58343-47). ⁴ G. A. S. Snijder: 'Gesprekken met Seyss-Inquart' (maart 1947), p. 2 (*Doc I-1603, d-2*).